

Haapajärven kaupungin ja kaupunkikonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet

Tee oikein.

Sisällys

1 Lainsäädäntöperusta ja soveltamisala.....	3
2 Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tavoite ja tarkoitus sekä käsitteet.....	3
3 Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tehtävät ja vastuut	4
4 Kokonaisvaltainen riskienhallinta ja sisäinen valvonta	5
5 Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan arviointi ja raportointi.....	5
6 Tilivelvollisuus.....	6
7 Voimaantulo	7

Tee oikein.

1 Lainsäädäntöperusta ja soveltamisala

Kuntalain 14 §:n mukaan valtuuston tulee päättää kunnan ja kuntakonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä vastuu on kuntalain 39 §:n mukaan kunnanhallituksella.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteiden tavoitteena on vahvistaa ja yhdenmukaistaa kuntakonsernin hyvää hallintoa ja johtamista, ja ne koskevat kaikkia kuntakonsernin toimielimiä ja johtoa sekä kaikkea kuntakonsernin toimintaa, josta kunta vastaa omistuksen ohjaus- ja valvontavastuun sekä muiden velvoitteiden myötä.

Kuntalain 90 §:n mukaan hallintosäännössä annetaan tarpeelliset määräykset sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta. Tällä tarkoitetaan muun muassa tehtäviä ja toimivaltaa koskevia määräyksiä sekä raportointimenettelyä. Sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta on lisäksi voimassa, mitä kunnan muissa ohjeissa ja määräyksissä on sanottu.

2 Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tavoite ja tarkoitus sekä käsitteet

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tavoitteena on varmistaa, että kaupungille ja kaupungin tytäryhtiöille asetetut tavoitteet saavutetaan ja että toiminta on tuloksellista.

Sisäisen valvonta on osa kunnan johtamisjärjestelmää sekä kunnan johdon ja hallinnon työväline, jonka avulla arvioidaan asetettujen tavoitteiden toteutumista, toimintaprosesseja ja riskejä. Valvonnan tarkoituksena on edistää organisaation tehokasta johtamista, riskien hallintaa, toiminnan kehittämistä ja tuloksellisuuden arviointia.

Sisäisellä valvonnalla tarkoitetaan yleisesti kaikkia niitä kunnan ja kuntakonsernin toiminta- ja menettelytapoja, joilla tilivelvolliset ja muut esimiehet pyrkivät varmistamaan, että

- ✓ kunnan toiminta on taloudellista ja tuloksellista
- ✓ päätösten perusteena oleva tieto on riittävää ja luotettavaa,
- ✓ lain säännöksiä, viranomaisohjeita ja toimielinten päätöksiä noudatetaan ja että
- ✓ omaisuus ja resurssit turvataan.

Sisäinen tarkastus arvioi sisäistä valvontaa. Sisäinen tarkastus auttaa organisaatiota sen riskienhallinta-, valvonta-, johtamis- ja hallintoprosessien tuloksellisuuden arvioinnissa ja kehittämisessä sekä arvioi sisäisen valvontajärjestelmän ja

Tee oikein.

riskienhallinnan tarkoituksenmukaisuutta ja tuloksellisuutta pyrkien edistämään organisaation tavoitteiden saavuttamista.

Riski on epävarmuuden vaikutusta tavoitteisiin, poikkeamaa odotetusta; vaikutus voi olla myönteinen tai kielteinen odotettuun verrattuna.

Riskienhallinta on osa sisäistä valvontaa ja sen tavoitteena on saada kohtuullinen varmuus kaupungin tavoitteiden saavuttamisesta sekä toiminnan jatkuvuudesta ja häiriöttömyydestä. Riskienhallinnalla tarkoitetaan järjestelmällisiä menettelytapoja, joiden avulla

- ✓ tunnistetaan ja kuvataan kaupungin ja kaupunkikonsernin toimintaan liittyvä riskejä
- ✓ arvioidaan riskien merkittävyyttä ja toteutumisen todennäköisyyttä sekä
- ✓ määritellään toimintatavat riskien hallitsemiseksi, valvomiseksi ja raportoimiseksi.

3 Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tehtävät ja vastuut

Kaupunginvaltuusto päättää kaupungin ja kaupunkikonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista ja edellyttää, että kaupunkikonsernin kaikissa toiminnoissa ja kaikilla organisaation tasoilla on riittävä sisäinen valvonta ja riskienhallinta.

Kaupunginhallituksella on vastuu sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeistamisesta ja asianmukaisesta järjestämisestä, toimeenpanon valvonnasta ja tuloksellisuudesta.

Kaupunginhallituksen alaiset **toimielimet** vastaavat omien päävastuualueidensa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä, toimeenpanon valvonnasta, tuloksellisuudesta sekä niistä raportoinnista hyväksytyjen ohjeiden mukaisesti.

Johtavien viranhaltijoiden, tehtävänä on toimeenpanna sisäinen valvonta ja riskienhallinta päävastuualueellaan ja raportoida niistä hyväksytyjen ohjeiden mukaisesti.

Vastuualueen esimiehet raportoivat edellä mainitulla tavalla päävastuualueen johtajalle.

Henkilöstön tehtävänä on toimia tavoitteiden ja annettujen ohjeiden mukaisesti sekä ylläpitää ja kehittää ammatillista osaamistaan sekä raportoida havaitsemistaan epäkohdista esimiehilleen.

Tee oikein.

Tytäryhtiöiden hallitukset ja toimitusjohtajat vastaavat niiden sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja tuloksellisuudesta. Konserniyhteisöt raportoivat konsernijohdolle sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja tuloksellisuudesta sekä merkittävien riskien hallinnasta.

4 Kokonaisvaltainen riskienhallinta ja sisäinen valvonta

Sisäinen valvonta ja riskienhallinta on osa kaupungin ja kaupunkikonsernin johtamis- ja hallintojärjestelmää, päätöksentekoa sekä strategista ja operatiivista toiminnan ja talouden suunnittelua ja seuranta, poikkeamiin reagoivia ja suoriutumisen arviointia. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tulee olla kokonaisvaltaista ja sen tulee toteutua kaikissa toiminnoissa ja kaikilla organisaation tasoilla. Riskienhallinnan tulee ulottua kaikkiin riskiluokkiin, sekä sisäisiin että ulkoisiin. Käytännössä sisäinen valvonta ja riskienhallinta kytkeytyvät vuosittaiseen talousarvio- ja tilinpäätösprosessiin.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tavoitteena on varmistaa, että asetetut tavoitteet saavutetaan ja että toiminta on tuloksellista. Sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa ei eriytetä muusta tavoitteiden saavuttamiseen tähtäävästä toiminnasta, vaan se on jatkuva osa päivittäistä johtamista, ohjaamista ja työn toteuttamista. Sisäinen valvonta toteutuu mm. selkeinä tehtävien, toimivallan ja vastuiden jakoina, valvonta- ja raportointivelvoitteina, tietojen ja tietojärjestelmien suojaamisena, omaisuuden turvaamisena sekä sopimusten hallintana.

Toimiva sisäinen valvonta myös ehkäisee ja paljastaa väärinkäytöksiä. Johdon velvollisuutena on toteuttaa sisäistä valvontaa väärinkäytösten ehkäisemiseksi ja havaitsemiseksi sekä puuttua havaittuihin väärinkäytöksiin. Väärinkäytöksenä pidetään erilaisia epärehellisiä, epäeettisiä ja kaupunkikonsernin ohjeita rikkovia taikka lainvastaisia tekoja.

5 Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan arviointi ja raportointi

Kaupungin ja kaupunkikonserni riskit jaotellaan neljään pääryhmään, jotka ovat

- ✓ strategiset riskit
- ✓ taloudelliset riskit
- ✓ toiminnalliset riskit sekä
- ✓ vahinkoriskit.

Tee oikein.

Kaupunginhallituksen alaisten **toimielinten ja tytäryhtiöiden** tulee talousarvion laadinnan yhteydessä analysoida toimintaympäristön muutoksia, tunnistaa tavoitteita uhkaavia riskejä, arvioida niiden vaikutuksia ja toteutumisen todennäköisyyttä sekä laatia tarvittavat suunnitelmat ja toimenpiteet riskien hallitsemiseksi. Kaupunginhallitus kokoaa näiden perusteella koko kaupunkikonserneja koskevan riskianalyysin ja menettelytavat merkittävimpien riskien hallitsemiseksi.

Toimielimet ja tytäryhtiöt raportoivat merkittävistä riskeistään ja riskien hallinnan kehittämistä osana toiminnan ja talouden seuranta ja raportointia. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tuloksellisuutta seurataan vuosittain.

Talousarviovuoden päätyttyä **kaupunginhallitus** antaa toimintakertomuksessa arvion merkittävimpien riskien toteutumisesta, epävarmuustekijöistä, sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja toimenpiteistä havaittujen puutteiden korjaamiseksi sekä konsernivalvonnasta. Kaupunginhallituksen selonteko perustuu sen alaisten **toimielinten ja tytäryhtiöiden** laatimiin selontekoihin.

Kaupunginhallituksen alaisten **toimielinten** tulee käsitellä oman päävastuualueen selonteko merkittävimmistä riskeistä ja sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä sekä toimenpiteistä havaittujen puutteiden korjaamiseksi. Selontekojen tulee perustua dokumentoituun aineistoon.

Mikäli tilikaudella **havaitaan merkittäviä riskejä**, tulee kaupunginhallituksen alaisten toimielinten ja viranhaltijoiden sekä tytäryhtiöiden raportoida niistä ja niiden hallintakeinoista välittömästi valvontavastuussa olevalle. Valvontavastuussa olevien tulee raportoinnin perusteella ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin.

6 Tilivelvollisuus

Kuntalain 123 §:n mukaan tilintarkastuskertomuksessa annetaan mm. lausunto sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan sekä konsernivalvonnan asianmukaisesta järjestämisestä sekä esitys vastuuvapauden myöntämisestä sekä mahdollisesta tilivelvollisuuteen kohdistuvasta muistutuksesta.

Kuntalain mukaan tilivelvollisia ovat hallituksen ja lautakuntien jäsenet sekä päävastuualueiden johtavat viranhaltijat, jotka määrittävät talousarviossa ja –suunnitelmassa vuosittain.

Tee oikein.

Tilivelvollisella on vastuu johtamansa toiminnan riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan järjestämisestä ja niiden jatkuvasta ylläpidosta. Tilivelvollisuus merkitsee sitä, että tilivelvollisen toiminta tulee valtuuston arvioitavaksi, häneen voidaan kohdistaa tilintarkastuskertomuksessa muistutus ja häneltä voidaan evätä vastuuvapaus sekä omasta että alaisensa tekemisestä tai tekemättä jättämisestä. Vaikka henkilö ei olisikaan lain tarkoittama tilivelvollinen, hänen on luonnollisesti hoidettava tehtävänsä asianmukaisella huolellisuudella eikä tilivelvollisaseman puuttuminen vapauta esimiehiä toiminnan valvontavastuusta.

7 Voimaantulo

Nämä perusteet tulevat voimaan 1.1.2021.